

Speurwandeling door Buren

Het beginpunt van onze wandeling is Grand Café De Hofhouding. De wandeling is tevens een puzzeltocht. Op de laatste pagina kunt u de oplossing invullen.

Vanuit het café gaan we linksaf de Onderdreef op richting de Pannenkoekenbakker. Bij de splitsing gaan we weer links af richting de stadspoort.

Als u onder de poort staat, treft u 'n plaquette aan ter herinnering aan burgemeester R. A. van Sandick, die van 1946 tot 1974 zich inzette voor het behoud en de restauratie van onze historische stadskern. Naast de Culemborgse poort treft u de gerestaureerde huizen en schuren aan.

1. *Hoe worden deze huizen en schuren genoemd?*

- E. Kasteelhuizen en kasteelschuren*
- O. Kerkhuizen en kerkschuren*
- P. Muurhuizen en muurschuren*

De Culemborgse poort werd rond 1400 gebouwd, nadat Buren in 1395 stadsrechten kreeg van Heer Alard van Buren. Er werden grachten gegraven en muren met poorten gebouwd. Aan de stadskant van de poort slaat u rechtsaf de Kniphoek in. U ziet daar de huizen die een wezenlijk onderdeel vormden van de stadsmuur. In ± 1850 kregen deze huizen ramen en deuren aan de achterzijde, nadat de gracht was gedempt en zijn rond 1975 gerestaureerd. Let op de prachtige geveltjes als u langs de huizen naar het Jodenkerkplein loopt.

Reeds in de Middeleeuwen dreven Joden in deze omgeving een levendige paardenhandel. Tot aan het einde van de 19e eeuw leefde er in Buren een flinke Joodse gemeenschap, die in 1804 de beschikking over twee huizen kreeg en deze ombouwde tot een synagoge. U kunt aan de ramen zien welk pand dit betreft. Thans is er 'n galerie 'Ruimte voor Cultuur' in gevestigd. Tegenover de synagoge gaat u de Jodenkerkstraat in en komt u langs een oud pompje dat behalve voor drinkwater ook voor het laven van vee en het schrobben van de stoep gebruikt werd.

U bent aangekomen in de Rodeheldenstraat. De vroegere naam was 'Rode Helstraat'.

2. *De Rode Heldenstraat, waarom zou deze straat zo heten?*

- R. Hier begon in 1575 de grote brand van Buren die tweederde van het kasteelstadje in de as legde*
- B. Hier mochten alleen ridders en andere helden uit Buren komen wonen*
- Z. Hier stond vroeger een hele grote brandweerkazerne*

In de Rodeheldenstraat loopt u linksaf richting Markt.

3. *U ziet hier heel veel verschillende huizen, nummer 20 heeft een speciaal dak, hoe heet zo'n dak?*

- E. Klokgevel*
- I. Trapgevel*
- A. Rap op stapgevel*

Op dit dak bevindt zich een ooievaarsnest waar elk jaar 2 à 3 jonge vogels worden grootgebracht. Ondertussen heeft u een mooi beeld van de toren, die uit drie bouwstijlen bestaat. Het onderste gedeelte - in romaanse stijl is

ca. 1390 gebouwd door Alard Heer van Buren. In opdracht van Graaf Floris van Egmond-Buren werd door de Italiaanse architect Alexander Pasqualini de toren verhoogd met een achtkantig deel in Renaissance-stijl. Vervolgens gaf Prins Frederik Hendrik - Graaf van Buren en de Oranjestadhouder die met zijn gezin jaarlijks kasteel Buren als zijn zomerresidentie bewoonde - aan architect Pieter Post opdracht de toren te verhogen met het gedeelte waarin het uurwerk zich bevindt en de 'lantaarn' als bekroning aan te brengen. In de toren bevinden zich drie klokken. Pieter Post was de bouwheer van het Paleis Huis Ten Bosch en het Mauritshuis in Den Haag.

We lopen naar het einde van de straat.

4. *Aan het eind van de straat zie je een groot kanon, deze is nagemaakt, de echte staat in Engeland, hoe noemen ze dit kanon in Engeland?*
- N. *Queen Elisabeth's pocket pistol*
 - A. *Maxi maxilliaan*
 - G. *Long John.*

We lopen verder naar de markt. De Markt wordt omgeven door de Hervormde kerk met de Waag en het voormalige stadhuis van Buren.

In 1554 kocht het stadsbestuur van burgeres Gryet Wynen haar voorname pand voor 550 Carolusguldens en vestigde daar het raadhuis. In 1608 restaureerde architect Adriaen Frederickszoon van Oudendijk het huis en voorzag het van een stenen bordes. De laatste verbouwing vond plaats in het jaar 1739, waardoor het de huidige gevels kreeg. In het sierlijke torentje bevindt zich het carillon, dat elk half uur zijn vrolijke klanken over Buren laat horen. Langs de zijgevel staat 't kanon opgesteld dat Maximiliaan graaf van Buren in 1544 schonk aan Koning Hendrik VIII. Het is 7,5 meter lang.

5. *Op de hoek van de Rodehelderstraat en Peperstraat staat het vroegere raadhuis of stadhuis, wat is er sinds 1988 in gevestigd?*
- L. *Fruitmuseum*
 - T. *Boerenwagenmuseum*
 - S. *Oranjemuseum*

Aan de overzijde ziet u de mooie bronzen beeldengroep van het Burense Oranjegezin.

6. *Dit beeld stelt de bewoners van het voormalig kasteel van Buren voor. Wie zijn dat?*
- D. *Koningin Beatrix, Prins Claus en hun kinderen*
 - V. *Prins Willem van Oranje, Anna van Buren en hun kinderen*
 - Z. *Koningin Juliana, Prins Bernhard en hun kinderen*

Op initiatief van museum Buren & Oranje werd het kunstwerk vervaardigd door Burense kunstenaars Caroline van 't Hoff en Lia Krol.

Vervolgens ziet u de Waag en de Stadspomp die eeuwenlang de centrale drinkwatervoorziening was binnen de wallen. Deze stenen pomp werd in 1732 gebouwd als vervanger van het vroegere houten exemplaar. Het opschrift luidt: 'GRASSANTE FLAMMA SUM CIVIBUS SOLATIO' (Bij het aanwakkeren der vlammen ben ik de burger tot heil) en herinnert aan de grote stadsbrand van 1575.

7. *Bij de kerk daar ziet u de grote weegschaal "de waag". Wat zou hier vroeger op gewogen zijn?*

- A. *Groente, vis en vee*
- T. *Heksen*
- B. *Stenen van de steenfabriek*

Het smalle straatje naast de Waag voert u naar de hoofdingang van de Hervormde kerk.

8. *Hoe heet deze kerk?*

- R. *Heilige Gregoriuskerk*
- U. *Heilige St Joriskerk*
- N. *Heilige Lambertuskerk*

In de Kerkstraat - het intieme pleintje achter de kerk- vindt u de Z.g. 'Travalje' . De met dakpannen gedekte opstal.

9. *Dit werd ook wel een "hoefslag" genoemd. Wat is een Hoefslag?*

- K. *Hier werden hoefijzers gemaakt*
- O. *Hier kregen paarden nieuwe hoefijzers*
- R. *Dit was een soort parkeerplaats voor paarden*

U loopt over het plein, gaat aan het eind links, rechts, links dan staat u in de gasthuisstraat.

10. *Wat is een middeleeuws gasthuis?*

- X. *Een hotel*
- E. *Een restaurant*
- R. *Een ziekenhuis voor onvermogenen*

Thans aan uw rechterhand het pand twee-onder-één kap. Op het kruispunt gaat u rechtsaf en u staat voor het imposante Weeshuis.

11. *Op het dak van het Weeshuis zie je heel bijzondere kantwerken, wat zou dit betekenen?*

- A. *Gravinnenkronen, Maria van Oranje was tenslotte de gravin van Buren*
- S. *Leeuwenkoppen , die zie je altijd op belangrijke gebouwen*
- N. *Appeltjes van Oranje, want dit weeshuis hoort bij de Koninklijke familie*

Het 'Koninklijk Weeshuis' is een mooi voorbeeld van zuivere Hollandse Renaissancebouw. Voorheen stond hier het Sint Barbaraklooster, in 1420 gesticht door Heer Willem van Buren, dat na de stadsbrand niet meer werd opgebouwd.

Prinses Maria van Oranje-Nassau kocht het terrein en ondertekende op 25 mei 1612 de stichtingsakte. Architect werd de eerder genoemde Adriaen Frederickszoon van Oudendijk, die het gebouw voorzag van een ragfijn torentje met even fijn uitgevoerde loden dakranden, schoorstenen met windvanen en consoles onder de dakgoot met in kleur geschilderde wapens van Buren, Leerdam, Acquoy en IJsselstein.

Weeskinderen uit de voornoemde Egmondse bezittingen werden gratis opgenomen tot 1953, waarna het weeshuis een voogdij-instelling werd.

12. *Wie heeft opdracht gegeven om het weeshuis te laten bouwen?*

- E. *Willem van Oranje*
- C. *Anna van Buren*
- N. *Maria van Oranje Nassau*

Sinds 1972 bevindt zich hier een museum. Het museum geeft een interessant beeld van 'het wapen' en biedt jaarlijks een wisseltonoonstelling. De centrale hal en de Regentenkamer zijn in hun oorspronkelijke staat gebleven.

13. *Het vroegere weeshuis is nu een museum, wat is daar te zien?*

- H. *Alles over de geschiedenis van de Koninklijke familie*
- R. *Alles over de geschiedenis van Buren*
- J. *Alles over de geschiedenis van de Koninklijke Marechaussee*

Vóór het Weeshuis staat de forse voorpoort, voorzien van een tympaan met het wapenschild van de Prinses, haar naam, doel en stichtingsdatum. Aan beide zijden het initiaal van Maria: de 'M' met gravenkroon gedekt. Drie beelden sieren de top van de poort: Geloof, Hoop en Liefde.

Rechtdoor naar de Weeshuiswal lopend, ziet u het Begijnenpoortje in de stadswal. Links ervan treft u een ontgraven vestingtoren aan die oorspronkelijk de oostelijke hoek van de vesting vormde. Deze middeleeuwse hoektoren werd gebouwd in de 13e eeuw toen Buren stadsrechten verkreeg. Door de uitbreiding van de stad in de 16e eeuw tijdens de regering van Graaf Maximiliaan van Buren werd gemakshalve deze inmiddels stukgeschoten toren in de nieuwe muur opgenomen.

We gaan linksaf de Weeshuiswal op. Bij het museum steken we de weg over naar het wandelpad op de wal en gaan links af. Verderop passeert u twee kanonnen.

14. *Hoe heet het grootste kanon?*

- O. *Griffioen*
- E. *Vogelgriep*
- U. *Suster*

Waar het wandelpad linksaf buigt, stond vroeger de 'Keelafpoort'. Hier heeft nooit de galg gestaan, maar het woord 'keel' betekent: een lang stuk grond. De poort gaf toegang tot de Aalsdijk, waarlangs binnendijks zich de grootste Israëlitische begraafplaats van ons land bevond. Deze was in gebruik tot begin van de 19e eeuw. Franse soldaten gaven aan de vele zerken een andere bestemming.

Vanaf het wandelpad heeft u vervolgens een prachtig gezicht op de landerijen van Buren.

Aan het eind van de aarden omwalling komt u bij de molen 'de Prins van Oranje', genoemd naar de zoon van Willem van Oranje en Anna van Buren: Prins Philips Willem. Hij werd in 1554 te Buren geboren als eerste prins van Oranje Nassau die in de Nederlanden ter wereld kwam.

15. Wat is dit voor molen?

- I. Korenmolen*
- O. Houtzaagmolen*
- I. Watermolen*

Als de wieken draaien, wordt er gewerkt of 'Draait de molen voor de prins'.

Langs de molen lopend vervolgt u de stadswandeling langs de Molenwal. Hier staan kastanjabomen, die bijna een eeuw oud zijn. U gaat rechtsaf over het houten brugje, dat naar de speeltuin leidt. Aan het einde van de speeltuin gaat u weer links af de Onderdreef in. Aan de linkerkant treft u Grand Café De Hofhouding weer en verwelkomt u graag voor een borrel en een bite.

Oplossing puzzel:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15